

**Uchwała Zespołu doradczego ds. studenckich Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego
nr 8/2019 z dnia 9 grudnia 2019 r.
w sprawie
zaleceń w zakresie funkcjonowania na uczelniach osób z niepełnosprawnością.**

Działając na podstawie § 5 Zarządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 26 lutego 2019 r. w sprawie powołania Zespołu doradczego do spraw studenckich (Dz. Urz. MNiSW z 2019 r. poz. 21) i w oparciu o art. 11 pkt. 6 lit. a-c ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. - Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz. U. poz. 1668, z późn. zm.) Zespół doradczy ds. studenckich Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego ustala, co następuje:

§1

Zespół ds. studenckich przy MNiSW w wyniku przeprowadzonych dyskusji z udziałem Pełnomocnika PSRP ds. studentów z niepełnosprawnością, analizy raportu Najwyższej Izby Kontroli pt. "Realizacja przez uczelnie akademickie i zawodowe obowiązku stworzenia niepełnosprawnym studentom i doktorantom warunków do pełnego udziału w procesie kształcenia i badaniach naukowych", raportu Rzecznika Praw Obywatelskich pt. "Dostępność edukacji akademickiej dla osób z niepełnosprawnościami" oraz na podstawie wniosków z 1. oraz 2. Krajowej Konferencji Organizacji Studentów z Niepełnosprawnością przedstawia następujące wnioski:

1. Zespół pragnie podkreślić, że w rozpatrywaniu kwestii funkcjonowania osób z niepełnosprawnością na uczelniach podstawowe znaczenie ma przyrodzona równość wszystkich ludzi. Co za tym idzie, Zespół uważa za niedopuszczalne obniżanie wymagań uzyskiwania efektów uczenia się w stosunku do osób z różnymi rodzajami niepełnosprawności. Społeczność uczelniana musi mieć jednocześnie świadomość konieczności podjęcia wszelkich możliwych działań, aby zapewnić studentom z niepełnosprawnością równy i nieskrępowany dostęp do zdobywania wiedzy i kompetencji.
2. Istniejące statystyki pobrane z bazy GUS, raport Rzecznika Praw Obywatelskich oraz raport Najwyższej Izby Kontroli są zdaniem Zespołu jedynie wyrywkowym odzwierciedleniem rzeczywistości funkcjonowania osób z niepełnosprawnością na uczelniach w Polsce. W związku z tym obraz funkcjonowania tychże osób nie jest pełny, a co za tym idzie trudno przeprowadzić kompleksową analizę stanu faktycznego. Zespół zaleca, aby w badaniach statystycznych nie ograniczać się jedynie do wybranych grup uczelni

np. uczelnie techniczne, medyczne etc., ale realizować badanie w oparciu o reprezentatywne grupy studentów z niepełnosprawnością. Jednocześnie Zespół dostrzega fakt, że skala problemów, z jaką mierzą się osoby z określonym rodzajem niepełnosprawności, jest zależna od typu uczelni.

3. Zespół uważa niski wskaźnik scholaryzacji osób z różnymi rodzajami niepełnosprawności za niepokojący. Zespół pragnie podkreślić, że wyłącznie rzetelne wykształcenie umożliwi osobom z niepełnosprawnością podjęcie aktywności zawodowej, a co za tym idzie, ich rozwój społeczny. Taki punkt widzenia jest zgodny z duchem Konwencji Organizacji Narodów Zjednoczonych o Prawach Osób Niepełnosprawnych. Uczelnie od lat zmagają się z niskim poziomem wiedzy kandydatów aspirujących do kontynuowania edukacji na poziomie wyższym. Problem ten dotyka, w równej mierze, studentów pełnosprawnych i niepełnosprawnych.
4. Dla studenta z niepełnosprawnością nadrzędną kwestią jest tzw. *pierwszy kontakt z uczelnią*. Zespół sugeruje, aby kandydat z niepełnosprawnością aplikujący na studia miał możliwość zapoznania się z warunkami technicznymi (stanem dostosowania budynków dydaktycznych), a także usługami wsparcia świadczonymi przez uczelnie. Jeśli na danej uczelni istnieje wyspecjalizowana jednostka, w której kompetencjach leży wspieranie osób z niepełnosprawnością wskazane jest, aby jej pracownicy przedstawili kandydatowi szanse i zagrożenia wynikające z podjęcia studiów na określonym kierunku. Bezpośredni kontakt i otwartość uczelni są podstawową metodą przeciwdziałania konsekwencjom błędnych wyborów dokonywanych przez studentów z niepełnosprawnością.
5. Zespół pragnie zwrócić uwagę na niecierpiącą zwłoki potrzebę zwiększenia aktywności doradców zawodowych na uczelniach. Istniejące jednostki np. w postaci biur karier są bardzo często wyłączone poza nawias społeczności akademickiej, a ich podstawowa rola jest często iluzoryczna.
6. W celu zapewnienia możliwie jak najbardziej optymalnego funkcjonowania osób z różnymi rodzajami niepełnosprawności konieczne jest nie tylko niwelowanie barier architektonicznych, ale także stałe i systematyczne podnoszenie świadomości studentów, nauczycieli akademickich, pracowników administracyjnych oraz technicznych z zakresu pomocy osobom z niepełnosprawnością. Obecnie istnieje wiele poradników m.in. stworzonych przez Komisję ds. Wyrównywania Szans Edukacyjnych przy Konferencji Rektorów Akademickich Szkół Polskich. Jesteśmy świadomi, że sam fakt istnienia wypracowanych metod działania jest niewystarczający, albowiem struktura zatrudnienia

na uczelniach ulega ciągłym przeobrażeniom. Niezbędne jest zatem by szkolić nowo przyjętych studentów oraz pracowników z zakresu savoir-vivre. W zakresie szkoleń jako dobrą praktykę Zespół wskazuje udział szkoleniowca będącego osobą z niepełnosprawnością. Nikt bowiem tak dobrze nie zna swoich potrzeb jak same osoby zainteresowane.

7. W punkcie 4. Zespół wskazał na potrzebę skonfrontowania oczekiwań kandydata na studia z rzeczywistością i realnymi możliwościami danego studenta. Mając na względzie mnogość przypadków, w których zaistniała sytuacja bezpośredniego zagrożenia życia i zdrowia studenta z niepełnosprawnością, innych studentów, a także osób trzecich, Zespół uznał, że niezbędne jest weryfikowanie, czy stan zdrowia studenta umożliwia mu bezpieczne realizowanie wszystkich przewidzianych dla danego kierunku zajęć dydaktycznych, w tym zajęć laboratoryjnych.
8. Zespół uznaje za konieczne implementowanie przez wszystkie uczelnie dokumentu umożliwiającego osobom z niepełnosprawnością zmianę formy i trybu przeprowadzania egzaminu z przedmiotów przewidzianych w programie studiów. Powyższy dokument powinien zostać zatwierdzony przez organ kolegialny uczelni lub wydany w formie zarządzenia rektora. Jako dobrą praktykę możemy wskazać załączniki, które regulują warunki brzegowe adaptacji materiałów dydaktycznych do potrzeb osób z różnymi rodzajami niepełnosprawności. Warto przy tym pamiętać, że zgodnie z § 12 ust. 3 Rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 27 września 2018 r. w sprawie studiów (Dz. U. Poz. 1861, ze zm.), w uzasadnionych przypadkach egzaminy kończące zajęcia, za zgodą rektora, mogą odbywać się też poza siedzibą uczelni lub poza jej filią z wykorzystaniem technologii informatycznych zapewniających kontrolę przebiegu egzaminu i jego rejestrację.
9. W celu skutecznej realizacji przez studenta z niepełnosprawnością wszystkich przedmiotów przewidzianych programem studiów niezbędne jest korzystanie z różnych form wsparcia. W przypadku osób ze znacznym stopniem niepełnosprawności najbardziej zasadne wydaje się wyznaczenie studentowi asystenta edukacyjnego, który wspierać go będzie we wszystkich aktywnościach uczelnianych. Pojęcia tego nie należy mylić z asystentem osobistym, albowiem praca asystenta edukacyjnego dotyczy wyłącznie wsparcia w procesie kształcenia. Zespół docenia udzielane przez uczelnie w Polsce wsparcie w osobach asystentów. Równocześnie Zespół pragnie zaznaczyć, że w celu minimalizacji i racjonalizacji kosztów uznaje się za konieczne, aby asystentem edukacyjnym osoby z niepełnosprawnością był także student. Ze względów organizacyjnych wskazane byłoby rekrutowanie w pierwszej kolejności asystentów

edukacyjnych wśród członków grupy zajęciowej danego studenta niepełnosprawnego, ograniczając w ten sposób niedogodności logistyczne. W szczególnie uzasadnionych przypadkach Zespół dopuszcza możliwość pełnienia tejże funkcji przez członka rodziny osoby wymagającej wsparcia lub jej opiekuna prawnego. Jednocześnie pragniemy zwrócić szczególną uwagę na konieczność przeprowadzania dokładnych szkoleń dla wspomnianych asystentów edukacyjnych przez wyspecjalizowaną jednostkę, w której kompetencjach leży wsparcie osób z niepełnosprawnością.

10. Zespół uznaje za stosowne wprowadzenie jako reguły powoływanie przez samorządy studenckie osoby delegowanej do wsparcia osób z niepełnosprawnością. Jest to zdaniem zespołu najlepsze odbicie zasady subsydiarności. W jej kompetencjach powinny także, w naszym odczuciu, znajdować się kwestie zapewniania warunków do pełnej inkluzji osób z niepełnosprawnością w społeczności akademickiej.
11. Zespół zauważa poważny problem osób głuchych i osób niedosłyszących. Zespół zwraca uwagę, że dla tych osób język polski jest bardzo często językiem zupełnie obcym. Niepełnosprawność narządu słuchu uniemożliwia zrozumienie reguł składniowych, gramatycznych i ortograficznych, a co za tym idzie w bardzo znaczny sposób utrudnia komunikację z otoczeniem. W związku z powyższym Zespół rekomenduje, aby na wniosek zainteresowanych było możliwe zwiększenie liczby godzin lektoratów z języków obcych, a także możliwość wyboru lektoratów z języka polskiego. W naszym odczuciu zajęcia te powinny być prowadzone przy wsparciu surdopedagogów i wykwalifikowanych tłumaczy języka migowego.
12. Aktywność fizyczna jest ważną formą rehabilitacji w wymiarze sensu stricte oraz społecznym. Zespół postuluje, aby wszystkie uczelnie w Polsce wprowadziły jako regułę zasadę streszczającą się w słowach: „Zero zwolnień z wf-u”. Jako dobrą praktykę zespół pragnie podać przykład Uniwersytetu Warszawskiego, który wymaga od studenta przedstawienia zaświadczenia lekarskiego opisującego aktywności, jakie może on podejmować pomimo faktu niepełnosprawności. W celu optymalizacji kosztów organizacji alternatywnych zajęć wychowania fizycznego dla osób z niepełnosprawnością Zespół sugeruje, aby uczelnie ściśle współpracowały ze sobą w tym zakresie. Za dobrą praktykę uważamy wyspecjalizowanie się jednej z uczelni, w danym mieście, w kilku dyscyplinach paraolimpijskich oraz prowadzenie przez nią łączonych zajęć z wychowania fizycznego dostępnych dla studentów innych uczelni z tego miasta.

§2

1. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodniczący
Zespołu doradczego ds. studenckich
Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego

/-/

Łukasz Rusajczyk